

JUDr. Pavel Blažek, Ph.D.
MINISTR SPRAVEDLNOSTI ČR

Praha 26. července 2023
č. j. MSP-252/2023-ODKA-SPZ/5
Počet listů: 2
Přílohy: 1

Nejvyšší soud
Burešova 20
657 37 Brno

Věc: obviněný J. Ď. - stížnost pro porušení zákona

Příloha: spis bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně sp. zn. 2 Rtv 21/91

Podle § 266 odst. 1 trestního řádu podávám ve prospěch obviněného J. D.

stížnost pro porušení zákona

proti pravomocnému usnesení bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 21. 11. 1991, sp. zn. 2 Rtv 21/91

Postup před vydáním napadeného rozhodnutí

- 1 Rozsudkem bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně PSP 47 ze dne 28. 12. 1954, sp. zn. T 64/54, byl obviněný J. Ď. uznán vinným trestným činem vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b) zákona č. 86/1950 Sb., trestního zákona.
- 2 Předmětného trestného činu se obviněný podle výroku tohoto rozsudku dopustil tím, že „v listopadu 1954 u svého útvaru v Dolních Životicích po nástupu vojenské základní služby odmítl převzít zbraň a konati s ní výcvik, odvolává se na to, že mu to nedovoluje jeho náboženské přesvědčení, protože je evangelíkem nazaretského vyznání“.

- 3 Za tento trestný čin byl J. Ď. uložen nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání tří let a šesti měsíců a podle § 43 a § 44 zákona č. 86/50 Sb. byla u něho vyslovena ztráta čestných práv občanských v délce trvání tří let.

Napadené rozhodnutí

- 4 Na základě žádosti syna obviněného J. Ď. rozhodl bývalý Vojenský obvodový soud v Brně usnesením dne 21. 11. 1991, sp. zn. 2 Rtv 21/91 tak, že rozsudek bývalého Nižšího vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 28. 12. 1954, sp. zn. T 64/54 zrušil ve výroku o trestu. Současně byla podle § 14 odst. 3 zákona č. 119/1990 Sb. zrušena všechna další rozhodnutí na zrušenou část obsahově navazující, pokud vzhledem ke změnám, k nimž došlo zrušením, pozbyla podkladu.
- 5 Z odůvodnění usnesení vyplývá, že pokud jde o výrok o vině, nebyly soudem shledány žádné vady ani z hlediska správného skutkového zjištění, ani z hlediska právního posouzení skutku. Uložený trest se však soudu jevil jako nepřiměřeně přísný.
- 6 Usnesení nabylo právní moci dne 21. 11. 1991.

Postup po vydání napadeného rozhodnutí

- 7 V následném neveřejném zasedání konaném dne 19. 12. 1991 bylo bývalým Vojenským obvodovým soudem v Brně usnesením téže sp. zn. rozhodnuto tak, že se při nezměněném výroku o vině obviněného J. Ď. z rozsudku bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně PSP 47 ze dne 28. 12. 1954, sp. zn. T 64/54, zastavuje trestní stíhání s ohledem na amnestii prezidenta republiky ze dne 09. 05. 1960.
- 8 Rozsudek nabyl právní moci dne 13. 01. 1992.

Právní posouzení

Relevantní právní úprava

- 9 Podle § 1 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb. o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., bylo účelem zákona o soudní rehabilitaci zrušit odsuzující soudní rozhodnutí za činy, které v rozporu s principy demokratické společnosti respektující občanská a politická práva a svobody zaručené Ústavou a vyjádřené v mezinárodních dokumentech a mezinárodních právních normách zákon označoval za trestné, umožnit rychlé přezkoumání případu osob takto protiprávně odsouzených v důsledku porušování zákonnosti na úseku trestního řízení, odstranit nepřiměřené tvrdosti v používání represe, zabezpečit neprávem odsouzeným osobám společenskou rehabilitaci a přiměřené hmotné odškodnění a umožnit ze zjištěných nezákonností vyvodit důsledky proti osobám, které platné zákony vědomě nebo hrubě porušovaly.
- 10 Podle § 1 odst. 2 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb. činy, které směřovaly k uplatnění práv a svobod občanů zaručených ústavou a vyhlášených ve Všeobecné deklaraci lidských práv a v navazujících mezinárodních paktech o občanských a politických právech, byly československými trestními zákony prohlášeny za trestné v rozporu s mezinárodním právem a mezinárodnímu právu také odporovalo jejich trestní stíhání a trestání.

- 11 Podle § 269 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb. platilo, že kdo v úmyslu vyhnout se trvale vojenské činné službě nebo zvláštní službě nenastoupí službu v ozbrojených silách do 24 hodin po uplynutí lhůty stanovené v povolávacím rozkaze, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.

Posouzení předmětné věci

- 12 V předmětné věci je nutno přihlížet k účelu zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, jehož vydáním sledoval zákonodárce především odstranění největších křivd, které se staly v době od roku 1948 do roku 1989 v justičním rozhodování.
- 13 V obdobných případech již rozhodoval Ústavní soud (např. nálezy Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 285/97, sp. zn. II. ÚS 187/2000, sp. zn. I. ÚS 671/01, sp. zn. Pl. ÚS 42/02 a sp. zn. ÚS 674/01. Právní závěry z těchto nálezů lze uplatnit i ve prospěch pana Ď., neboť vyjadřují obecné zásady, které lze uplatnit ve prospěch osob, které vojenskou službu odpíraly z důvodu svědomí či náboženského vyznání. Relevantními jsou rovněž rozhodnutí Nejvyššího soudu (např. sp. zn. 6 Tz 144/98, sp. zn. 7 Tz 17/99, sp. zn. 15 Tz 67/2003, sp. zn. 4 Tz 143/2005, sp. zn. 3 Tz 12/2011), podle nichž výklad i sebestarších trestněprávních norem, je-li díky využitelnému procesnímu prostředku prováděn soudem dnes s důsledky pro posouzení trestního postihu osoby, tedy s důsledky zasahujícími do osobní sféry takové osoby, nemůže být proveden bez ohledu na v současné době platné konstitutivní hodnoty a principy demokratického právního státu tak, jak jsou vyjádřeny v ústavním pořádku ČR.
- 14 Pokud jde o předmětnou věc, obviněný J. Ď. svým jednáním pouze uplatňoval právo na svobodu svědomí a náboženského přesvědčení, jak má na mysli ustanovení čl. 18 Všeobecné deklarace lidských práv OSN ze dne 10. 12. 1948, které zaručuje právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženství.
- 15 Až do 14. 3. 1990, kdy nabyl účinnosti zákon č. 73/1990 Sb., o civilní službě, občan, kterému jeho svědomí nebo náboženské vyznání bránilo ve výkonu vojenské služby, přitom neměl legální možnost výkon této služby odmítnout a zvolit si alternativní službu beze zbraně. Obviněný J. Ď. tak neměl možnost získat individuální úlevu při plnění služební povinnosti ani vykonávat alternativní službu. Proto nemohl dostát svým zákonným povinnostem, aniž by se dostal do rozporu se svým vlastním svědomím.
- 16 Předmětné jednání tak, jak je popsáno v rozsudku bývalého Nižšího vojenského obvodového soudu v Brně, z tohoto důvodu není a nebylo trestným činem pro absenci jeho imanentního znaku – protiprávnosti. Bývalý Nižší vojenský obvodový soud v Brně tak J. Ď. uznal vinným nedůvodně.
- 17 Soud pak v rámci rehabilitačního řízení porušení zákona nenapravit, když v rozporu se smyslem a účelem zákona o soudní rehabilitaci rozsudek bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 21. 11. 1991, sp. zn. 2 Rtv 21/91, zrušil pouze ve výroku o trestu a ponechal v platnosti výrok o vině.

Závěr

- 18 S ohledem na výše uvedené uzavírám, že bývalý Vojenský obvodový soud v Brně porušil zákon v neprospěch obviněného J. Ď. v ustanoveních § 1 odst. 1, odst. 2 a § 14

odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., ve vztahu k ustanovení § 269 odst. 1 tr. zákona č. 140/1961 Sb., v tehdy účinném znění.

Návrh

- 19 Na základě výše uvedených skutečností navrhuji, aby Nejvyšší soud:
- 1) podle § 268 odst. 2 tr. řádu vyslovil, že pravomocným usnesením bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 21. 11. 1991, sp. zn. 2 Rtv 21/91, byl v neprospěch obviněného J. Ď. porušen zákon v ustanoveních § 1 odst. 1, odst. 2 a § 14 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., ve vztahu k ustanovení. § 269 odst. 1 tr. zákona, v tehdy účinném znění;
 - 2) podle § 269 odst. 2 tr. řádu usnesení bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 21. 11. 1991, sp. zn. 2 Rtv 21/91, zrušil a dále zrušil i všechna rozhodnutí na toto usnesení obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, zejména též rozsudek bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 21. 11. 1991, sp. zn. 2 Rtv 21/91;
 - 3) dále postupoval podle § 270 odst. 1 tr. řádu.